

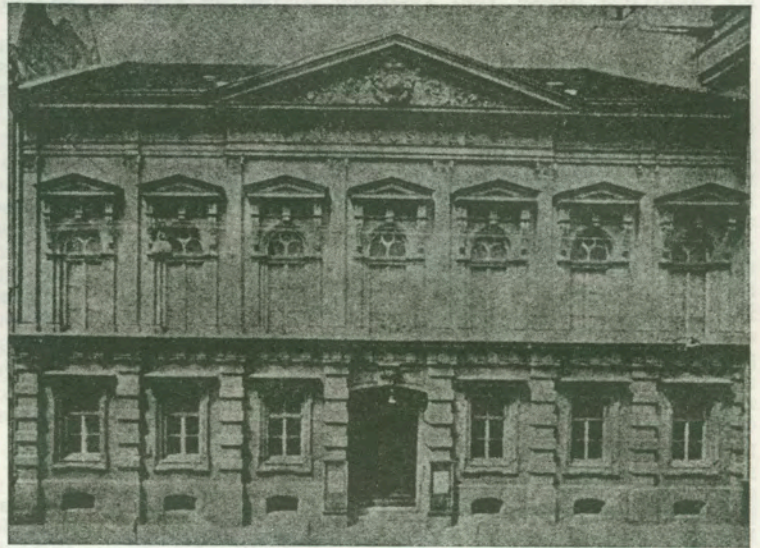
Proslava Hrvatskog glazbenog zavoda

Naša najstarija glazbena ustanova — Hrvatski glazbeni zavod — slavi dvije obljetnice: stopedesetu otkako je ustanovljen Hrvatski glazbeni zavod i stotu obljetnicu zgrade i dvorane HGZ-a.

STOTA OBLJETNICA ZGRADE I DVORANE HRVATSKOG GLAZBENOG ZAVODA obilježena je prigodnim govorom i svečanim koncertom u subotu 4. prosinca 1976. Prigodni govor je održao prof. Ladislav Šaban, a svečani koncert su izveli mješoviti zbor Muzičke akademije i Društveni orkestar HGZ-a pod ravnanjem Igora Gjadrova. Program koncerta je bio jednak onom programu koji je izveden 4. XII 1876:

Ivan Zajc, Simfonička glazbena slika za klavir i orkestar, op. 343 (solist je bio Stjepan Radić);

Joseph Haydn, Godišnja doba, oratorij za sole, zbor i orkestar (solisti su bili: Branka Beretovac — sopran, Josip Novosel — tenor, Marijan Jurišić — bas).

Pročelje zgrade Hrvatskog glazbenog zavoda.

UVODNO SLOVO ODRŽANO U POVODU PROSLAVE 100. GODIŠNJICE ZGRADE I DVORANE HRV. GLAZBENOG ZAVODA

U kulturnom životu nekoga grada izgradnja koncertne dvorane uvijek je značajan kulturni pothvat, a njeno otvorenje značajan kulturni događaj. Još nam je svima svježe u sjećanju s koliko smo uzbuđenja pratili rađanje dvorane »Lisinski«, te »palače glazbe« — kako ju je netko nazvao — našeg današnjeg velikog polumilijunskog grada Zagreba, i bili smo svjedoci velikog trijumfa na kulturnom planu kada je došlo do svečanog otvorenja.

Upravo prije stotinu godina, na današnji dan 4. XII. 1876., Zagreb sa svojih oko 30.000 stanovnika sa sličnim je uzbuđenjem i ponosom slavio otvorenje koncertne dvorane Hrvatskog glazbenog zavoda, dvorane koja je u povijesnom redu bila prvi objekt ove vrste u našem gradu.

Za tadašnja sićušna zagrebačka mjerila, gradeći — kako se mislilo — reprezentativnu »palaču glazbe«, ravnateljstvo Glazbenog zavoda slijedilo je dvostruku

svrhu: htjelo je da nakon 49 mukotrpnih beskućničkih godina dođe do vlastite zgrade koja bi bila prikladna za njegovu glazbenu školu i društvene potrebe, a zatim da u toj zgradi bude hram glazbene umjetnosti — velika i reprezentativna koncertna dvorana, kakva je dotada Zagrebu teško nedostajala.

Daleko bi nas odvelo kada bismo kušali redom opisati kako se mukotrpno ostvarivao taj plan. Spomenimo tek da su i Država i Gradsko poglavarstvo upravo neznatnim svotama mogli pomoći njenu izgradnju, da su nažalost dosta malobrojni darovi velikodušnih podupiratelja i privatnika (u pojedinačnim akcijama), a da su prilozima iz sveopće zemaljske javne sabirne akcije poduzete po svim gradovima i komunama Gornje Hrvatske ostvarili tek *nešto manje od polovine* za gradnju potrebnih sredstava i da je ravnateljstvo Glazbenog zavoda moralo uzeti državni zajam na 30 godina uz 8% kamata, koji je mučno otplaćivalo prihodima dvorane od priredaba plesnog karaktera (balovi, vjenčići). Jer — koncerti obično nisu pokrivali ni osnovne režije, a kamoli da su donosili dobitak!

Zbilo se to za banovanja slavnog bana-pjesnika Ivana Mažuranića, u doba katastrofalno teškog eko-

nomskog stanja zemlje nakon poznatog bečkog burzovnog bankrota 1873. godine, u koje je doba hrvatski narod stradavao od posljedica Nagodbe s Ugarskom, stenjao pod tuđinskim pritiskom, trpio glad zbog teške nerodice, stradavao od ekonomske zaostalosti i neimaštine.

Pa ipak, usprkos svemu, pobjedu su izvojevali entuzijazam i nesalomivo samopouzdanje tadašnjeg ravnateljstva Glazbenog zavoda, prvenstveno zaslužnog predsjednika Dragutina Klobučarića, potpredsjednika i voditelja gradnje Franje Gašparića te obojice tajnika, Ivana Vardiana i Dragutina Danielića. Gradnju su izveli zagrebački građevni poduzetnici Grahor i Klein, a gradnja je stajala 44.000 forinti.

S naših današnjih gledišta zgrada nam se čini gotovo skromnih razmjera, toliko velika koliko je velika ova koncertna dvorana u kojoj se nalazimo. U početku nije postojalo ovo današnje krasno stubište kojim se uspinjemo u prvi kat dvorane, već je bilo znatno jednostavnije i skromnije, posve u skladu sa skromnim raspoloživim sredstvima. Današnje reprezentativno stubište građeno je 19 godina kasnije, god. 1895.

I raspored u dvorani bio je prije 100 godina u nekoliko drugačiji od ovog sadašnjega. Nizak i dosta tijesan podij bio je smješten uz sjevernu stijenu dvorane, dakle nasuprot današnjemu, a dopirao je do kraja prvog pilastra. Galerije protezale su se uza sve tri stijene (jedna je kasnije uklonjena), dok je sedam visokih prozora gledalo u Gundulićevu ulicu, koja je tada bila još slabo ili nikako izgrađena, bez pločnika i asfalta, gotovo na periferiji grada i nedaleko marvinskog trga (današnjeg kazališnog trga). Zgrada je dobila kućni broj 1000 po staroj numeraciji, što znači da je tadašnji Zagreb imao upravo 1000 kuća. Tek 1895. zgrada je proširena dogradnjom nove zgrade s malom dvoranom, koje su spojene u jednu cjelinu sa starom zgradom i dvoranom, izvršene razne unutarnje preinake i izgrađeno današnje lijepo stubište: parketima ove dvorane koračao je sam car Franjo Josip I, kad je 1895. posjetio Zagreb i službeno otvorio novu zgradu Glazbenog zavoda. Otada se na zgradi nije više ništa mijenjalo.

Od 1876. do danas dvorana Hrv. glazbenog zavoda bitno je utjecala na kulturni život grada Zagreba. S ponosom gledamo imena brojnih vrhunskih svjetskih umjetnika koji su u njoj nastupali. Istaknimo samo petoricu od najvećih skladatelja 20. stoljeća koji su u njoj nastupili: to su Richard Strauss (dva puta), Paul Hindemith (nekoliko puta u sastavu kvarteta Amar-Hindemith), Igor Stravinski, Sergej Prokofjev i konačno Benjamin Britten, da od brojnih ostalih skladatelja tek usputno spomenem Josefa Suka, Oskara Nedbala, Dohnanyia, Čerepnjina itd. Besmrtna imena umjetnika pijanista, guslača, čelista i ostalih glazbenika, pjevača ili glazbenih tijela svjetske umjetničke reputacije povezivala su Zagreb s velikim svijetom u jednu veliku kulturnu zajednicu.

Osmišljenom i principijelnom umjetničkom politikom ravnateljstva Hrv. glazbenog zavoda u ovoj su dvorani nailazili na široku podršku brojni domaći stvaraoci i umjetnici. Golem broj novo napisanih djela ovdje je doživljavao svečanost svog prvog izvođenja, mnogi mladi talenat s ovog je podija poletio u veliki svijet, gdje je postigao svoju umjetničku reputaciju, počevši od nadarenog dječaka Franje Krežme 1877. god. pa preko Balokovića i Svetislava Stančića do današnje najmlađe generacije.

Osim glazbenih u ovoj su se dvorani održavale i druge kulturne ili društvene priredbe i manifestacije. Čest su gost bile značajne književne večeri mnogih domaćih ili stranih svjetski poznatih književnika ili dramskih umjetnika, koji su zanesenom općinstvu živom riječi tumačili umjetničke literarne tekstove. U ovoj se dvorani zbio nezaboravan Zagrepčanima susret s tada vodećim indijskim pjesnikom Rabindranathom Tagoreom, no spomenimo među ostalim i neostvareno značajno literarno veče Miroslava Krležu, koji je tridesetih godina ovdje namjeravao govoriti o

hrvatskoj književnosti, ali je u tome skandaloznom javnom agitacijom bio spriječen.

Bilo je u toj dvorani i komornih dramskih predstava, baletnih recitala poznatih plesača, održanih (i neodržanih) političkih zborova uz česte policijske zabrane, zatim nebrojenih proslava, svečanih akademija i godišnjica. U ovoj su se dvorani dugo vremena održavale svečane promocije rektora sveučilišta, osobito one »sub auspiciis regis«, a u toj je dvorani održana i velika izložba znamenitog ruskog slikara Vereščagina.

Posebna poglavlja čine veliki elitni plesovi, o kojima se još dugo govorilo, da se s neskrivenim simpatijama sjetimo i mnogih onih plesnih vjenčića i čajanki zagrebačke mladeži. Ruku na srce, mnogi od nas ovdje prisutnih doživotno u sebi nosi nježna sjećanja na naše mladenačke ljubavi i zanose koje smo proživljavali u ovoj dvorani!

No nije samo dah toplog istinskog života strujio prostorijama ove dvorane, već su i sjene smrti okupljale ljude ovdje na posljednju počast značajnim i zaslužnim pokojnicima. I u žalosti, i u radosti — ova je dvorana pratila život grada, značila toplo okrilje za mnoge građane koji su uspomenama povezani s njome.

Poželjeli bismo da to dvorana ostane i bude i onom Zagrebu budućnosti. Kao nerijetko skladan i intimni prostor, ona je naročito prikladna da zbližuje čovjeka s čovjekom, umjetnika s njegovom publikom, toliko više što će mamut-grad budućnosti sve jače ugrožavati ličnost i ljudskost čovjeka i voditi ga otuđenju.

Zato danas, kad smo se okupili da proslavimo 100. rođendan nekadašnje »prve dame« staroga Zagreba, ove naše drage koncertne dvorane Hrv. glazbenog zavoda (inače popularno zvane »Glazbenjaka«) poželimo joj da i građanima Zagreba budućnosti postane ono što je i nama bila, da sačuva i da im pruži bar dio onoga što je pružala nama i značila u našim životima, i što ju je tako duboko povežalo s našim dušama.

Ladislav Šaban

STOPEDSETA OBLJETNICA HRVATSKOG GLAZBENOG ZAVODA

Stopedeseta obljetnica Hrvatskog glazbenog zavoda bit će obilježena svečanim koncertima, izložbom i znanstvenim skupom Jugoslavenske akademije.

Devet jubilarnih koncerata u povodu 150. obljetnice HGZ-a SVEČANI PONEĐJELJCI U 1977:

- 10. I Hrvatska orkestralna glazba,*
- 24. I. Veče klavirskih sonata,*
- 7. II. Veče skladbi Mila Cipre,*
- 21. II. Veče skladbi Borisa Papandopula,*
- 28. II. Veče zbornih skladbi hrvatskih skladatelja,*
- 7. III. Veče klavirskih skladbi Stjepana Suleka,*
- 21. III. Veče hrvatske vokalne lirike,*
- 4. IV. Veče Zagrebačkih solista,*
- 18. IV. Završni svečani koncert s akademijom.*

IZLOŽBA 150 godina Hrvatskog glazbenog zavoda bit će upriličena u Povijesnom muzeju Hrvatske, Zagreb, Matoševa 9, od 1.—31. travnja 1977.

ZNANSTVENI SKUP. Jugoslavenska Akademija znanosti i umjetnosti u suradnji s Hrvatskim glazbenim zavodom priređuje 15. i 16. travnja znanstveni skup pod radnim naslovom »Hrvatski glazbeni zavod — 150 godina promicanja glazbene umjetnosti u Hrvatskoj«. Skup će se održati u palači JAZU na Zrinjevcu, Zagreb.